

premiul Nobel pentru literatură în anul 1903. Cuvintele rostite la acordarea premiului reflectă contribuția deosebită a scriitorului la dezvoltarea literaturii norvegiene și universale: premiul se oferă ca „tribut pentru poezia sa nobilă, magnifică și versatilă, poezie care s-a remarcat întotdeauna prin prosopețimea inspirației și puritatea rară a spiritului.”³⁶

La fel ca Slavici, Bjørnstjerne Bjørnson realizează un portret realist al țăranului norvegian cu toate trăirile și speranțele sale, lupta pentru îndeplinirea propriului destin, dincolo de prejudecățile sociale ale vremii. Trei opere aparținând genului își fac simțită prezența: „Synnøve Solbakken” (1857) este o poveste frumoasă și dramatică de dragoste, „Arne” (1858), povestea unui băiat de la țară care reușește să se impună în mediul social prin calitățile sale sufletești și „Un băiat fericit” (1860), operă care va prezenta o parte a temei acestui articol, împreună cu textul lui Slavici, „Budulea Taichii” (1880). Punctele comune dintre cele două opere sunt evidente: ambele personaje principale se nasc la țară, au o copilărie fericită dându-li-se șansa de a studia, se maturizează și se desăvârșesc intelectual departe de casă unde petrec câțiva ani, ducând dorul lumii pe care au lăsat-o în urmă și visând să revină pentru a împărtăși știința pe care au acumulat-o, pentru prosperitatea satului lor și pentru luminarea minților consătenilor. Ei dau un exemplu în viața celorlalți prin călătoria sufletească pe care o întreprind, revenind însă la locul de origine.

Nuvela "Budulea Taichii", numită astfel după porecla primită de personajul principal al cărui viață este povestită de un prieten apropiat, este o operă unică prin înfățișarea unor momente și experiențe prin care personajele ajung să își împlinescă destinele și să se facă remarcăți. Nuvela este povestea unei maturizări atât intelectuale cât și sufletești a personajului central, Huțu, fiu al cimpoierului din Cocorești. Educația din familie și școala satului este dusă mai departe la oraș unde Huțu descoperă o lume nouă, fascinantă, care îl ambiționează să își continue studiile și să devină un învățat în adevăratul sens al cuvântului. Deznodământul este o concluzie logică a celor întâmplate: după ani îndelungați de pregătire, Huțu devine protopop și își găsește împlinirea și pe plan personal căsătorindu-se cu fiica învățătorului său, Mili, cu care își întemeiază o familie. Putem observa că ceea ce aduce nou Slavici în operele sale este „o orientare manifestă spre universul actualității imediate, spre dramele umane ale contemporanilor săi, totul văzut nu dintr-o gentilă expectativă, ci din dramatismul interior al sufletelor și conștiințelor oamenilor simpli, de jos, cu precădere reprezentanți ai mediului țăranesc.”³⁷

Debutând ca jurnalist în 1856, urmând o carieră ca director de teatru, Bjørnson se face remarcat în special prin așa-numitele „bondefortellinger” (într-o traducere mot-à-mot, povestiri despre țăran). Autorul își găsește sursa de inspirație în perioada frumoasă a copilăriei, în istoria Norvegiei și în problematica socială.³⁸

„Bjørnson, un conducător înnăscut, s-a implicat în controversele unei perioade agitate, uneori având sprijinul întregii Norveгии, alteori singur. A început ca un pasionat apărător al independenței politice și culturale a țării sale, trecând mai apoi la pan-Scandinavism și terminând prin a lupta pentru pacea în lume și pentru drepturile celor asupriți.”³⁹ Nuvela prezintă viața lui Øyvind Pladsen, născut într-o familie de țărani norvegieni, un om care își clădește un destin aparte, diferit de al celorlalți țărani din zonă, prin studiu și devotament. Reușind să învingă prejudecățile sociale, el devine agronom și reușește să se căsătorească cu nepoata unui fermier bogat, după ani îndelungați de efort și sacrificii, perioadă în care face ca propria fermă să prospere și să crească.

Punctele comune între cele două opere literare, „Budulea Taichii” și „Un băiat fericit” sunt numeroase și variate. Ambele personaje principale sunt mânate de aceleași vise și dorințe și primesc sprijinul familiei și al învățătorilor care îi susțin și îi încurajează în încercările lor. Ei reprezintă idealul intelectualului rural reîntors la matca proprie.

³⁶ http://nobelprize.org/nobel_prizes/literature/laureates/1903/, data accesării: 21 august 2008.

³⁷ Cubleşan, Constantin, Ioan Slavici, Editura Recif, București, 1994, pg. 53.

³⁸ <http://www.kulturnett.no/personer/>, data accesării: 21 august 2008.

³⁹ <http://www.bookrags.com/biography/bjornstjerne-bjornson/>, data accesării: 18 august 2008.

Ambii fii revin la locul de plecare; drumul inițiativ poate fi privit drept o verigă care se închide în același loc din care pornește. Calea este una sinuoasă, dar completă. Perioada petrecută la studii, în oraș sau în străinătate, deschide noi perspective personajelor care, după acumularea unor experiențe de viață, revin la locul de plecare pentru a-l îmbogăți și a-l desăvârși. Atât Huțu, cât și Øyvind, aduc cu ei o bogăție de ne-egalat pentru satele din care au pornit, și anume cunoașterea.

Plecarea de acasă echivalează cu o călătorie inițiativă, înspre maturizare și auto-realizare. Să luăm, de exemplu, cazul lui Huțu: Huțu este un fiu iubitor, dar mai ales iubit. Tatăl său îl alintă prin expresia „Budulea Taichii”, semn de afectivitate și devotament. Colegii de la școală folosesc aceeași expresie deoarece Huțu este preferatul tuturor. Naratorul afirmă cu dragoste: „Budulea nu era numai al Taichii, ci și al nostru al tuturor”.⁴⁰ Modul în care își recompensează cei doi fii părinții este mândria pe care le-o provoacă: provenind din familii modeste de la sat, cei doi se ridică deasupra celorlalți prin muncă și inteligență. Pompiliu Marcea este de părere că „drumul anevoios al lui Budulea prin școli este tipic pentru atâția dintre intelectualii din trecut, provenind de jos, care s-au ridicat la lumină cu prețul unor aspre privațiuni, datorită hărniciei și perseverenței. Este, Mihai Budulea, un autentic fiu de țaran pornit pe calea spinoasă a învățaturii pe care o va cuceri.”⁴¹

Satul este mediul în care mintea nu s-a pervertit, un spațiu protector al inocenței native; orașul e văzut ca spațiu în care, prin cunoaștere, se pervertește inocența înăscută. Pe parcursul nulei „Budulea Taichii”, putem observa din partea fiului și o atitudine distantă față de ai săi, în ciuda faptului că Huțu revine mereu la originile sale: tatăl rămâne un sătean simplu, umil și naiv în inocența sa. Huțu devine un intelectual care, la un moment dat în existența sa, nu își include părinții sau satul natal în planurile de viitor. El uită pentru o clipă reîntoarcerea acasă și își face planuri să rămână la oraș, ca profesor. Apoi, mânat de gândurile sale, intenționează dimpotrivă, să devină călugăr retrăgându-se din viața de laic. Scena care se petrece acasă la părintele Toda unde Huțu este înconjurat de fiicele acestuia, este grăitoare pentru înțelegerea unei noi atitudini: în tânărul plecat de acasă renaște dorința de a aparține lumii și de a împărtăși diverse trăiri cu semenii săi. Plecat înspre satul natal, o descoperă pe Mili care crescuse între timp, transformându-se într-o tânără frumoasă, vădit interesată de Huțu și astfel el începe să își dorească dragostea. Personajul trebuie să se decidă dacă va renunța la bucuriile inocente ale vieții fie prin retragerea la mănăstire, fie prin stabilirea sa la oraș, sau dimpotrivă, dacă va reveni în satul natal unde este așteptat și iubit. Calea cunoașterii deschide perspective noi personajului care decide în final să se reîntoarcă la vatra din care a plecat și să folosească învățătura acumulată la oraș și în străinătate pentru bunăstarea propriului sat.

Povestirile lui Bjørnstjerne Bjørnson având ca temă centrală lumea satului, analizează și ele personaje care trebuie să își învingă una sau mai multe tendințe greșite, precum dorința negativă de a ieși în evidență sau narcisismul. Opera sa „Un băiat fericit” devine și o dramă a mândriei și a încăpățănării tinerești, pe care personajul principal reușește să le înlăture prin acumularea unor experiențe. Născut într-un sat norvegian, personajul principal Øyvind are șansa de a studia și de a se face remarcat în ochii dascălului Baar Andersen Oppdal, un îndrumător înțelept, trecut prin viață.

Demnă de menționat este scena în care Øyvind află că pe parcursul confirmării, el va fi doar al zecelea care va răspunde la întrebări, eveniment neplăcut pentru el care se considera ceta mai bun învățăcel, vrednic de a fi primul în rând. Învățătorul îi explică de ce nu poate fi numărul unu: Øyvind nu a studiat din dragoste față de carte sau față de ai săi, ci din vanitate, din dorința de a fi primul și de a se afirma în ochii celorlalți. Aroganța lui este observată de către dascălul care dorește să îi dea o lecție: în cele din urmă, Øyvind va răspunde primul la întrebări și i se va oferi șansa de a-și recunoaște și de a-și îndrepta greșeala. Întrebat de dascăl dacă nu ar dori să devină învățător la rândul său pentru a-i educa pe cei din satul său natal, Øyvind răspunde că nu, deoarece visul său este să facă mai multe pe plan practic, să învețe să devină agronom pentru prosperitatea materială personală, dar și a satului în care se va întoarce.

⁴⁰ Slavici, Ioan, *Proză, povești, nuvele, Mara*, Editura Cartea Românească, București, 1980, pg. 364.

⁴¹ Marcea, Pompiliu, Slavici, Editura Facla, Timișoara, 1978, pg. 224.

Spre deosebire de Huțu care va sacrifica ani îndelungați pierzând iubirea fiicelor învățătorului în favoarea altor pretendenți, Øyvind păstrează o vie amintire a colegei lui de bancă, Marit. Schimbul de scrisori dintre ei este edificator în acest sens: Øyvind își declară dragostea, așteptând cu nerăbdare întoarcerea acasă pentru a fi cu aleasa inimii lui. Prejudecățile sociale ale vremii însă, îi vor priva pe cei doi îndrăgostiți de șansa de a se căsători pentru o lungă perioadă de timp. Doar în clipa în care bunicul lui Marit îmbătrânește considerabil, ne mai putând să se ocupe de marea fermă a familiei, recunoaște că prezența unui tânăr pregătit precum Øyvind este binevenită și chiar necesară. Este aici și o demonstrare a faptului că în lumea modernă, țăranul, cu metodele sale tradiționale de a munci și de a vedea lucrurile, nu mai face față schimbărilor. Schimbările nu au loc doar pe plan cultural, intelectual (nevoia de a ști, de a cunoaște scrisul și cititul) ci și pe plan social (mentalitatea trebuie schimbată: fiul unui sătean sărac poate să studieze, să vorbească mai multe limbi, să fie înțelept la fel ca oricare altul și să împărtășească altora ceea ce a acumulat sau poate să aducă metode noi de a organiza și de a desfășura muncile pământului, îmbunătățind recolta și aducând prosperitate) și economic (o poziție mai bună în societate asigură automat și un venit semnificativ și mai sigur).

Marit, iubita lui Øyvind, este un personaj care încalcă tradițiile mediului din care provine și dorește să se căsătorească cu fiul unui sătean modest, fără avere considerabilă. Ea este decisă să se despartă mai degrabă de bunicul ei, decât de Øyvind și să pună capăt astfel prejudecăților, împlinindu-și propria dorință, și nu pe a acelora din jur. Dacă Huțu oscilează între întoarcerea acasă și continuarea studiilor, cu riscul de a pierde iubirea fiicelor lui Clăiță, dascălul său, cu Øyvind situația este de altă natură.

Øyvind participă la petrecerile din sat unde diferența socială devine evidentă: Marit nu dorește să fie văzută în compania colegului de școală pentru a evita discuțiile cu bunicul ei, ca și păreriile răuvoitoare ale sătenilor. Ceea ce îi atrage însă atenția lui Øyvind este faptul că acela cu care ea dansează cel mai mult este un tânăr despre care află că e agronom. Este posibil ca acesta să fie momentul cu adevărat declanșator al dorinței de studiu în Øyvind, cu toate că băiatul are înclinații vădite înspre carte. Perioada petrecută departe de casă se dovedește a fi totuși una anevoioasă deoarece tânărul este dezamăgit oarecum de realitățile cărora trebuie să le facă față: în ciuda studiului său, el înțelege faptul că sunt multe de înfăptuit pentru a prospera într-o țară precum Norvegia unde solul nu se pretează pentru agricultură. Pare dezorientat și nu știe încotro să se îndrepte. Este absolut sigur că va reveni în sat unde speră să își creeze un viitor acceptabil. Se observă aceeași nevoie de a studia mai mult și de a se perfecționa ca în nuvela lui Slavici:

„Dragi părinți,

(...) Totul aici este inferior față de ceea ce au în străinătate (...) Ce voi face cu viața mea când voi pleca de aici? În primul rând, bănuiesc că voi veni acasă după aceea bănuiesc că va trebui să caut ceva să fac, dar să nu fie departe. Rămâneți cu bine acum dragi părinți! Transmiteți salutări tuturor acelora care întrebă de mine și spuneți-le că totul este plăcut aici, dar că îmi este dor de casă.”⁴²

Bjørnson descrie și el ca și autorul român lumea satului cu oamenii săi modești, harnici și inocenți, oameni cu valoare și măreție. Ceea ce le lipsește acestora este educația, nimic mai mult. Nuvelele lui Bjørnson sunt studii de caz, și nu neapărat un tablou al lumii pe care o au ca punct central. Astfel, Bjørnson descrie, folosind o metodă și un vocabular simplu, o lume complexă, cu realitățile sale.

Creațiile literare ale lui Ioan Slavici și Bjørnstjerne Bjørnson înfățișează un univers al satului ardelean și norvegian, cu legile morale care trebuie urmate și cu înțelepciunea seculară specifică mediului rural; ceea ce trebuie obținut prin toate faptele noastre, par să transmită autorii, este un echilibru și o rațiune salvatoare. Ambii autori dau o dimensiune națională operei lor, creând de fapt o frescă a țării sau a părții de lume din care provin. Să scrii despre omul de la sat înseamnă

⁴² <http://www.scribd.com>, data accesării: 15 august 2008.

să realizezi portretul unei națiuni prin care orice individ aparținând de mediul respectiv se va recunoaște și va înțelege originile sale definitorii, ceea ce îl face unic în univers, dar și ceea ce îl apropie de celălalt.

Bibliografie

1. Cubleşan, C., - *Ioan Slavici*, Editura Recif, București, 1994.
2. Danciu, M., I., - *Ioan Slavici în perspectiva criticii actuale*, Editura Tribuna, Cluj- Napoca, 2006.
3. Drîmba, O., - *Scriitori scandinavi și alte eseuri*, Editura Dacia, Cluj- Napoca, 1980.
4. Marcea, P., - *Slavici*, Editura Facla, Timișoara, 1978.
5. Reque, A., D., - *Trois auteurs dramatiques scandinaves*, Editura Librairie Ancienne Honore Champion, Paris, 1930.
6. Slavici, I., - *Proză, povești, nuvele, Mara*, Editura Cartea Românească, București, 1980.
7. www.bookrags.com
8. www.kulturnett.no
9. www.nobelprize.org
10. www.scribd.com

IOAN SLAVICI - JURNALIST

IOAN SLAVICI - JOURNALIST

Iulian NEGRILĂ

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad

Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

E-mail: juliannegrila@rdslink.ro

Abstract

The paper presents the writer's activity as a journalist who used to work for several newspapers. Slavici was interested in political, social and pedagogical events, he himself being a complete teacher. One can read about this side of his activity in some publications such as: "Convorbiri literare"- "Literary discussions", "Tribuna poporului"- "People's tribune", from Arad, or "Tribuna"- "The tribune", which was founded in 1884 under the writer's authority. An intense journalistic activity was performed by Slavici at "Timpul"- "The times", together with his friends Mihai Eminescu and I.L. Caragiale. Many studies signed by Slavici in several magazines and newspapers keep their interest nowadays as well, being thought and written by one of the most important prose writers of the classical Romanian literature.

Key words: newspaper, magazine, cooperation, journalism, memorialistic, literary works

Cuvinte cheie: ziar, revistă, cooperare, jurnalism, amintire, operă literară.

În 15 martie 1876, apare primul număr al ziarului „Timpul” și Ioan Slavici e numit redactor la sugestia lui Titu Maiorescu. După îndelungatele insistențe ale lui Slavici, Eminescu acceptă să vină și el redactor la „Timpul”, în toamna lui 1877, iar în februarie 1879, la solicitarea lui Eminescu apare în redacție și I. L. Caragiale.

Acest ziar beneficiază câțiva ani de contribuția a trei dintre mai marii scriitori ai literaturii noastre. În redacția ziarului se încingeau discuții aprige privitoare la viața publică, la cea culturală,

mai ales discuții despre problemele de limbă. Cu Eminescu controversalele continuau și acasă, căci locuiau împreună. Prietenia sinceră și dezinteresată dintre cei trei mari scriitori i-au făcut să suporte mai cu multă ușurință vicisitudinile vieții [1-10].

La „Timpul”, Slavici se ocupa numai de rubrica literară și de partea consacrată problemelor de politică externă. Dar, prozatorul era în egală măsură preocupat de aspectele politicii interne, despre care înțelegea să-și expună răspicat cuvântul.

Aproape toți istoricii literari au fost preocupați să descopere în paginile „Timpului” articolele lui Eminescu și ale lui I. L. Caragiale, cele ale lui Slavici ieșind din atenție. Articolele, indiferent cine le scria, exprimau opinia redactorilor gazetei, cu deosebire ale celor trei tineri scriitori junimiști.

Eminescu, care muncea mai mult decât toți, fiind redactor responsabil, aici și-a zdruncinat, iremediabil, sănătatea.

„Timpul” era un organ al partidului conservator. Eminescu și Slavici au crezut în ideile conservatoare. Ideea, care încearcă să explice prezența lui Eminescu și Slavici la „Timpul”, ca sun simplu mod de agonisire a existenței, este greșită; această existență era extrem de mizeră.

În **Amintirile** sale, Slavici arată cum au inițiat cei trei scriitori publicarea unei gramatici a limbii române. Eminescu a luat etimologia (de fapt morfologia), Caragiale, sintaxa, iar Slavici, lexicul. Slavici a fost singurul care și-a respectat obligațiile publicând gramatici și numeroase articole pe teme filologice. Cinicul și veselul Caragiale, romanticul și pasionatul Eminescu și înțeleptul și chibzuitul Slavici s-au completat reciproc. (Minimalizarea lui Slavici în piesa lui Camil Petrescu, **Caragiale în vremea lui**, în care el apare ca un ins greoi, îngust, din care cauză ar fi fost zeflemisit de Caragiale, nu este întemeiată. Ioan Slavici a fost mereu demn de stima celor care l-au cunoscut bine și Caragiale era printre aceștia). Tot împreună mergeau la ședințele de sâmbăta ale „Junimii”. La una din ele citește **Budulea Taichii**, lăudată de Eminescu și Maiorescu. Ședințele nu mai erau așa de interesante și de vii ca cele de la Iași, unde, cum zicea Eminescu, era adevărata „Junime”. După Eminescu, autorul **Noptii furtunoase** a fost omul cel mai prețuit de către Slavici.

Între 1875 – 1881, Slavici dă unele dintre principalele sale nuvele ce vor alcătui volumul de **Novele din popor**, apărut în 1881 la Socec și dedicat lui Maiorescu: **Popa Tanda**, o nuvelă despre un preot; **Gura satului**, o pictură realistă a moravurilor sătești în legătură cu o căsătorie; **O viață pierdută**, o povestire tragică despre viața unui căruțaș; **La crucea din sat**, o idilă rustică; **Scormon**, o povestire despre statornicia în iubire a oamenilor simpli; **Budulea Taichii**, care dezvăluie virtuțile umoristice ale lui Slavici și **Moara cu noroc**, cea mai prețioasă nuvelă din activitatea scriitorului.

Revista „Familia” publică un articol prin care I. T. Mera din Șiria consideră că personajele din **Novelele** lui Slavici „ar face cinste oricărui nuvelist european. Din articolul lui Maiorescu, **Literatura română și străinătatea**, rezultă că Slavici devenise autor cunoscut și apreciat și peste hotare. La data apariției volumului, Eminescu încă nu dăduse **Scrisorile** și **Luceafărul**, iar Caragiale va da doar peste trei ani **O scrisoare pierdută**, iar Creangă începuse abia publicarea **Amintirilor din copilărie**.

Notorietatea lui Slavici crește prin publicarea, în limba germană, a lucrării sale **Die Rumänien in Ungarn, Siebenbürgen und der Bucovine**, constituind volumul al șaselea dintr-o publicație întreprinsă de scriitorul vienez Carol Prohamaka. Acest volum al lui Slavici se ocupă de românii din Transilvania, Ungaria și Bucovina.

În 1876, Slavici scrie drama **Bogdan – Vodă**, inspirată din istoria Moldovei din timpul lui Bogdan I, tatăl lui Ștefan, care e respinsă la „Convorbiri literare”. Mai publică: **Stan Bolovan** (1875), **Ioana mamei** (1878), **Băiat sărac** (1881).

Ocupat mai ales cu orientarea ziarului „Timpul”, cu corectarea numeroaselor corespondențe pe care le publica, scriind mai multe articole politice și polemice pe diverse teme, lovindu-se mereu de piedici materiale, persecutat de autorități și jignit de unii compatrioți, ocupat cu munca didactică, Slavici a scris puțină literatură între 1884 – 1888. În afara nuvelei **Pădureanca** (1884), a mai

publicat: **Păcală în satul lui** (1886), **Polipul unchiului** (1886), o farsă jucată de o pereche de tineri unui unchi ipohondru, drama **Gașpar Grațiani** (1886), care-i produce unele neplăceri.

Dacă ar fi să reconstituim viața și activitatea lui Ioan Slavici, ne-ar fi de mare ajutor lucrările sale cu caracter autobiografic ca: **Fapta omenească. Scrisori adresate unui tânăr** (1888 – 1889), **Amintiri** (1924), **Închisorile mele** (1921), **Lumea prin care am trecut** (1926).

Slavici nu-și rememorează adolescența decât la bătrânețe, în **Lumea prin care am trecut**. Șiria era unul din acele sate transilvănene în care trăiau în bună înțelegere o puzderie de naționalități: sârbi, cehi, evrei, unguri, șvabi etc. Slavici primise o educație antinaționalistă și antișovină: << Când întâlnești în calea ta un român, îmi zicea mama – notează scriitorul în **Lumea prin care am trecut** – să-i zici „Bună ziua!”, dar maghiarului să-i zici „Io napot!”, iar neamțului „Guten Tag!” >>

Memorialistul consemnează în **Lumea prin care am trecut**, „lumea de atunci”, oameni, locuri și întâmplări. Este de notat că prozatorul a fost un om al locurilor sale, care l-au marcat și l-au inspirat: „Din Țara Moșilor, de pe la Abrud, drumul trecea prin Șiria”. Prozatorul notează cu atenție topografică o localizare specială, o topografie pe care a înregistrat-o ecranul memoriei sale: imaginea drumului, ca semn al unei existențe ancestrale, pe care evenimentele social-istorice au sedimentat-o și au stabilizat-o.

Este de reținut percutanța imaginii înregistrate asupra unei geografii și a unui spațiu cu conotații istorice: drumul „trece muntele și se coboară la Brad, de acolo la Baia-de-Criș și apoi prin Hălmașu la Buteni și pe Criș la vale la Pâncota, unde cotește la stânga și o ia printre satele din Podgorie până-n mijlocul Șiriei, unde cotește iar drept spre Arad”.

Zona Aradului este „zona umblată”, drumul fiind martorul inextricabil al trecerii oamenilor, al evenimentelor, al lucrurilor vieții: „Este, deci, lucru neiertat să nu te duci și tu la casa celui ce-a făcut popas la casa ta și multe drumuri făceau oamenii cumsecade numai și numai pentru ca să poată poposi mai ici, mai acolo”.

Amintirea locurilor este vie și penetrantă: „Casele părinților mei se aflau adică în drumul Aradului, la colțul unei uliți ce cobora spre imașul sau bătătura de la marginea dinspre câmp a satului”.

Cu alte cuvinte, satul intră în viziunea artistică a lui Slavici, ca centrul lumii”, iar constatarea aceasta vine în întâmpinarea aceleiași viziuni a lui Ion Creangă despre satul moldovenesc.

Notațiile prozatorului sunt totodată argumente ale unei mărturisiri subiective, arhetipale: „Pretutindeni pe unde mă duceam oamenii mă îmbrățișau cu dragoste, încât minunea nu-i dacă m-am pătruns în curând de gândul că lumea e alcătuită din oameni care mă iubesc și pe care am deci să-i iubesc și eu”.

Aprecierea scriitorului a venit din partea lui Titu Maiorescu: << Titu Maiorescu avea toată dreptatea când în scrisoarea sa de la mai 1887 zicea că rezultatul politicei susținute în coloanele „Tribunei” nu atâră de noi, ci de niște mari evenimente, care se vor întâmpla „după niște împrejurări asupra formei și efectului cărora activitatea d-tale nu poate avea nici o înrăurire” >>.

Invocarea lui Maiorescu este făcută în contextul în care „Junimea” era preocupată de marile manifestări organizate cu ocazia serbării de la Putna din 1871. Ioan Slavici notează: „Sosiți la mănăstire, membrii deputațiunii de la Iași n-au voit să se dea jos din trăsuri decât după ce președintele lor, Mihail Kogălniceanu, va fi primit lămuriri satisfăcătoare în ceea ce privește rostul politic al serbării...”.

Pentru Slavici rostul scrierii a fost îndrumarea cititorului „spre o viețuire potrivită cu firea omenească”. După cum afirma, el scria pentru „mulțumirea mea sufletească” și pentru că „nu eram în stare să mă stăpânesc”.

Confesiunea **Fapta omenească** cuprinde zece scrisori adresate unui prieten imaginar, scrise în 1881, în închisoare la Vaț. Mărturisirea cuprindea concepția lui Slavici despre lume și viață. Este o lucrare fundamentală nu numai pentru cunoașterea autorului, ci și pentru înțelegerea unei